

Van de Voorzitter

Terugzien en vooruit kijken is meestal het recept voor het “stukje van de voorzitter”.

In de vorige Kroezeboom had ik al een idee dat er veel activiteiten onze aandacht vragen en dat kwam nog uit ook.

De **dorpspomp** op het Kerkplein is nu in aanbouw en geheel volgens afspraak is door de aannemer Hamer en de firma Altena op 1 mei, de dag van de arbeid, het werk begonnen.

De bouwstaking is ook voorbij en de Orangerie is klaar, dus veel kan er niet meer misgaan.

Over **Orangerie** gesproken, de opening van dit historische gebouw heeft feestelijk plaats gevonden maar helaas kunnen we daar geen verslag van doen, we waren niet uitgenodigd.

De uitgifte van de **Kadastrale Atlas** heeft inmiddels plaats gevonden na aanbieding van het eerste exemplaar aan onze burgemeester mevr. L. de Zeeuw op het gemeentehuis. Ook de heren J. Oonk en F. Toevank kregen woorden van waardering voor hun medewerking en ook werd hen een exemplaar aangeboden. 320 stuks gingen er daarna naar de voorintekenaars en sponsors. Zie verslag secretaris. Het was een hele klus, maar de moeite waard. Met de omschakeling van de gulden (f.) naar de euro (€) per 1 januari 2002 komen er toch soms wat kleine probleempjes om de hoek.

Redactie Kroezeboom:

Eindredacteur:

J.H. Tornij,
Watersnipstraat 2,
7132 DG Lichtenvoorde
Telefoon 0544-379691

Redactieleden:

W.J. Bluemers,
Schoolstraat 1,
7261 GH Ruurlo,
Telefoon 0573-452062.

H. Post,
‘t Heering 13,
7261 VK Ruurlo,
telefoon 0573-451264

Bijvoorbeeld de **contributie** van de vereniging wordt vastgesteld op afgeronde bedragen.

Omrekenen geeft vaak een gebroken bedrag en is lastig voor de administratie en met geld wisselen. Voor een afronding, dus een wijziging van de contributie is een besluit van de ledenvergadering vereist. Het bestuur vindt de kosten van zo'n extra ledenvergadering zonde van het geld en heeft besloten de contributie af te ronden als volgt:

<u>Oud f.</u>	<u>nieuw (niet afgerond)</u>	<u>nieuw (afgerond)</u>
30,--	13,61	14,--
45,--	20,42	21,--

Het bestuur is van mening dat de afrondingsziekte die in Nederland is uitgebroken met de € het leven zeker duurder maakt maar heeft het vertrouwen dat “onze “afronding uw jaarlijkse lasten niet ernstig zal verstoren. Mocht u niet akkoord gaan met deze kleine wijziging dan even een berichtje s.v.p.

Vorig jaar ging door de MKZ de manifestatie “**kom in de kas**” niet door en daarmee ook de opening van onze oude landbouwwerktuigententoonstelling met de opendag.

Dit jaar ging gelukkig alles naar wens en meer dan 1200 bezoekers kwamen naar de Cactus-oase aan de Jongermanssteeg en hebben daar genoten van de prachtige show van cactussen en ook onze landbouwwerktuigen trokken veel belangstelling. Deskundige bestuursleden waren aanwezig om de bezoekers de nodige uitleg te geven, en ook zelfs wel om uitleg te krijgen, want ook wij weten niet alles en dan is een deskundige bezoeker waardevolle informatie.

De **landbouwwerktuigen** werden in de afgelopen maanden behandeld tegen houtworm en vandaag, 2 mei is de laatste houtworm (hopen we) behandeld. Ook een vieze, inspannende klus, maar hopelijk wel effectief. Dank aan de medewerkers.

Op 23 april was de gemeenschappelijke avond met de drie gefuseerde verenigingen in Lochem.

Het was een prima verzorgd programma, dia's van oud Lochem, Barchem en Laren en vaak was er in de zaal geroezemoes van de kijkers als er iets of iemand herkend werd van vroeger. Voor de Ruurlo'ers wat minder aantrekkelijk of je moet er ook bekend zijn zoals onze penningmeester Ap Flierman, die heeft er 10 jaar gewerkt.

Met enkele bestuursleden van Lochem werd nog even de toekomst aangetipt, ook i.v.m. een eventuele herindeling van de gemeentes.

Eerste opwelling is: gewoon doorgaan.

Er is weer nieuws van het **kerkhof** en het ruimen van de graven. Zoals vorig jaar afgesproken in onze contacten met de Gemeente Ruurlo is er door de gemeente een deskundig bureau ingeschakeld voor advies en begeleiding van het ruimen en herinrichten van de algemene begraafplaats. Inmiddels is deze taak uitgebreid tot alle kerkhoven (3) in Ruurlo.

Ik ontving van de gemeente een lijvig rapport, 67 pagina's dik met de titel "Beleidsplan begraafplaatsen Gemeente Ruurlo."

Keurig verzorgd, maar nog niet uitvoerig door mij bekeken. U hoort er nog van.

In mijn persoonlijk welzijn is geen verandering
Martin Kok, voorzitter.

Van het secretariaat

Deze keer de notulen van de algemene jaarvergadering gehouden op 13 maart 2002.

Speciaal voor de leden die niet aanwezig zijn geweest.

De Kadastrale Atlas Ruurlo 1832, is uitgegeven, we zijn nu bezig de inschrijvers te benaderen, die de atlas nog niet hebben afgehaald..

Zolang de voorraad strekt kunnen nog atlassen besteld worden bij het bestuur.

De prijs bedraagt voor leden	€ 32,00
. voor niet leden	€ 36,50
Portokosten voor toezending	€ 7,50

Tijdens de uitgifte van de atlas hebben we veel nieuwe leden kunnen boeken, 37 personen zijn lid geworden van onze vereniging.

WE HEBBEN NU TOTAAL 369 LEDEN, OP NAAR DE 400!!!

Een prima resultaat.

Leo Besselink, secretaris

Notulen algemene jaarvergadering

Hierbij de notulen van de algemene jaarvergadering van de Historische Vereniging Old Reurle.

De vergadering werd gehouden op 13 maart 2002.

Aanwezig waren volgens de presentielijst 42 leden inclusief bestuur.

1. Opening door de voorzitter met de mededeling dat er twee consumpties op kosten van de vereniging verstrekt worden.

Helaas moet hij de aanwezigen meedelen dat dhr. Schepers, die na afloop van de vergadering een lezing zou houden over archeologische vondsten, ziek naar huis is gegaan. De heer J. Huisman biedt spontaan aan om dia's op te halen over de pré-historie en deze te vertonen.

Martin laat het afgelopen jaar nog eens de revue passeren o.a. de dorpspomp op het Kerkplein. De werkzaamheden zullen binnenkort gestart worden door de Bouwgroep Hamer in samenwerking met de fa Altena.

2. Notulen van de vorige vergadering worden goedgekeurd

3. Ingekomen stukken: afmelding van dhr. J. Lamers en van dhr. W. Bluemers.

4. Jaarverslag van de secretaris wordt goedgekeurd.

5. Financieel jaarverslag door de penningmeester.

Dhr. A. Flierman geeft toelichting op het verslag en er worden vanuit de zaal enkele vragen gesteld en naar tevredenheid beantwoord.

6. Verslag van de kascontrolecommissie door de heren J. Schotanus en D. Purmer.

Beide heren hebben de boeken in orde bevonden en stellen voor de penningmeester te dechargeren.

De heer Purmer is aftredend en in zijn plaats wordt benoemd mevr. T.Huitema-Bruin. Dhr. J. Putman stelt voor om een reserve lid te benoemen, waarmee de aanwezigen accoord gaan. Dhr. F. Kok stelt zich hiervoor beschikbaar en wordt als zodanig benoemd.

7. Bestuursverkiezing:

Mevr. Reina Greupink-Wolsink en Leo Besselink worden zonder tegenkandidaten herkozen en voor een periode van 3 jaar benoemd als bestuurslid.

8. Rondvraag:

dhr. J. Putman vraagt over de vondsten door de archeologische werkgroep op de Venterkamp naar aanleiding van de perspublicaties.

We hadden deze informatie ook gaarne in de Kroezeboom gezien maar aangezien ons tijdschrift per kwartaal uitkomt en juist een week geleden is verschenen is dit in de dagbladen gepubliceerd., aldus Joris Bakker.

Hij geeft een uitvoerig verslag over de werkwijze van de archeologische werkgroep.

Dhr. F. Kok vraagt naar de plaats Vente en of er verder al iets bekend is. Dhr. F. Toevank geeft een toelichting over bewoners en een stukje historie.

9. Sluiting:

De voorzitter bedankt iedereen die zich in het afgelopen jaar heeft ingezet voor de Historische Vereniging Old Reurle en alvast speciaal dhr. J. Huisman voor het spontaan vertonen en de uitleg van de dia's als alternatief voor dhr. Schepers.

Hij wenst dhr. Schepers een spoedig herstel toe en wij hopen hem in de toekomst opnieuw uit te nodigen.

De slotavond in Lochem is dit jaar op 23 april 2002 (zie hiervoor de Kroezeboom 1^e kwartaal 2002).

Ons lid dhr. H. Hietbrink draagt daarna enkele gedichten voor in het dialect o.a. uit 1898 van zijn grootvader.

De voorzitter sluit hierna de vergadering.

Boerderijnamen van Ruurlo

WIJK E: De Berenpashoek en de Huikert.

E1 Esselenbroek (Nasselenberg)

Deze plaats wordt al vermeld in het Erfttydensboek van Lochem in 1583 en het verpondingsboek van Zutphen van 1650. In het oudste boek wordt Hendrik tho Achterloe van het goede tho Nasselenborch alias Esselenbroek vermeld.

Tot het midden van de 18de eeuw wonen er Esselenbroeks en zij komen er in 1830 wederom te wonen, te beginnen met Herman Esselenbroek, van beroep schoenmaker. De nog aanwezige boerderij dateert van 1923.

E2 Tempelman

Bevindt zich op de Berenpassteeg 1. Hoe de boerderij aan de naam komt is onduidelijk, maar op een kaart van 1867 van de gemeente Ruurlo wordt de Tempel vermeld. Het kan een verbastering zijn van Timpel, dat is een spits toelopend stuk land.

E3 Hoefman

In 1780 wordt de overdracht van Hoefmansplaatse van Grietjen ten Arve aan Derk Naaldenbarg vermeld. Er wonen echter al vanaf 1705 ten Arve's op deze plaats en zij vertrekken in 1754 naar de Hoeve in de Veldhoek. Hoeve betekent boerenhof. Het adres is Berenpassteeg 4.

E4 Binnenman

In wijk A was ook een boerderij die de naam Binnenman had. Deze boerderij op de Berenpashoek heeft dezelfde naam want er woonden Binnenmans. De naam is Binnenman gebleven alhoewel de Binnenmans er maar 50 jaar woonden en reeds voor 1700 vertrokken. De boerderij van 1910 is op de Berenpassteeg 3.

E5 Berenpas

Eerste bewoner Jan Berenpas, die kwam uit Vorden. Een erve bij Linde is de Berenpas, wat modderige weide betekent. De familie gaat zich later Breers noemen en vertrekt in 1750 naar de Breers Hutte. Die heeft er maar 20 jaar gestaan, nabij de Berenpas. E5 is thans Berenpassteeg 5.

E6 Diaconiehuizen ook wel Kortenhuis

In de eerste helft van de 19de eeuw in het bezit van de Nederlands Hervormde Diaconie van Ruurlo. Er woonden diverse families. Thans is het adres Wiechersweg 2-4.

E7 Brinkman

Het wordt wel eentonig, maar er woonden vanaf 1727 Brinkmannen. Eigenlijk vrij kort, maar het erf blijft in

dezelfde familie via de vrouwelijke lijn, zelfs tot op heden. Thans Borculoseweg 70.

E8 De Brille

In 1890 was Janna Grijsen, weduwe van Hendrik Naaldenbarg, tolgaarder op de Brille en eigenares van deze boerderij, thans Brillensteeg 1. De benaming Brille kan verklaard worden door het Gallo-Romeinse woord brogilos, oorspronkelijk afgesloten jachtgebied, later gewoon omheind grasland met geboomte.

E9 Hekman

Is genoemd naar de eerste bewoner in 1752, Hendrik Hekman. Het adres is Brillensteeg 2.

E10 Den Otter

De naam spreekt voor zich. Waren er vroeger otters? Den Otter ligt aan de Otterweg 1.

E11 Kiekebekke

De boerderij, gebouwd in 1854, lag nabij een waterrijk gebiedje en er streken veel eenden neer. Kieke betekent kuiken dus er zwommen daar nogal wat eendenkuikentjes. De eerste bewoner heette toevallig heel toepasselijk Jan Endeman. Het adres is Huikert 6.

E12 Klein Hekman of te wel Eekhoorn

De eerste bewoners kwamen in 1807 van H1. Aan het eind van de 19de eeuw wordt de boerderij herbouwd, zoals de meeste boerderijen in die tijd. Het adres is Huikert 4.

E13 Schuppert ook wel Battenkamp

In 1697 trouwde Teunis Leemslat, die van de Battenkamp uit Eibergen kwam, met Hendersken Bloeminck, dochter van de eerste bewoner in 1650. Zij gaan zich Battenkamp noemen. Battenkamp kan betekenen dat er spellen met Batten werden gehouden. In het Engels betekent bat onder andere slaghout. Mogelijk is op dit adres ook een winkeltje gehouden. Schuppert is een soort winkel. Het adres is nu Huikert 2.

E14 Den Pierik

De naam Pierik kan verklaard worden met de oude benaming voor perk; afgeperkt gebied. In de visitatieboeken anno 1488 van de hoorige luyden in de lande Zutphen komt te Pyrik in de Berenpashoek voor.

In 1563 wordt Hendrik Pierik of Wiltinck genoemd. In 1724 is Hendrik op Pierik de hoofdbewoner. Deze boerderij heeft nog een typische Huize Ruurlo boerderijgevel en staat op Huikert 1.

E15 Muldershuus of Mulderstede

Op de plaats stond anno 1627 inderdaad een molenaarshuis, aangezien er door de kaartenmaker Nicolaas van Geelkerken een oliemolen is getekend aan de Heksenlaak. Het verpondingsboek meldt Geert Möller op de möllerij. Het adres is Huikert 3.

E16 Scheperije

De Scheperije wordt vermeld in het verpondingsboek van Zutphen van 1650. De naam scheperij duidt aan dat er een schapenhouderij was. Het erf op de Kaapdijk 3 lag aan de Vosheuvelheide.

E16 De Vosheuvel

De boerderij ligt op de voormalige Vosheuvelheide en dateert van 1931. Het adres is thans Kaapdijk 17.

E17 De Bik

In het Zutphen's Verpondingsboek van 1650 wordt een Bikshutte vermeld. De Bik die er thans nog staat op de Meimanssteeg dateert van 1896.

E18 De Vos of Vossen Hutte
op de Vosheuvel later Wuesman.

De eerste benamingen behoeven geen verklaring. De laatste is benoemd naar een bewoner die van de Wues bij Höfteweg kwam bij C20 en die is afgebroken in 1841. E18 is thans Kaapdijk 13.

E19 De Schoenmaker.

Op dit adres, thans Vosheuvelweg 10, woonden meerdere schoenmakers, onder andere met de naam van Esselenbroek.

E20 Meibeeck

Nu gelegen aan de Meimansteeg. De bewoners vanaf 1650 genoteerd woonden nabij de Slinge, later genaamd Meibeeck, genoemd naar deze boerderij. Het adres is nu Huikert 3.

E21 Kamp van Schaars

In 1922 gebouwd op een kamp van de familie Schaars uit Borculo. Thans Vosheuvelweg 14.

E22 Huikert

In 1650 wordt Wandert op de Heuyckert genoemd. Zijn nakomelingen heetten Heuyckert. De familienaam Heuker betekent bewoner van een erf op een hoek. De Huikert bevindt zich op de Karnebeeksteeg 8.

E23 De Kaap

In 1800 gebouwd in opdracht van de Diaconie Ruurlo en herbouwd in 1913. Kaap betekent uitkijkpost. Was hier ooit sprake van Kaapdijk 13?

E25 Venneman

Gelegen nabij vennetjes van de Heksenlaak. Gebouwd in 1886. Thans Borculoseweg 53.

E26 Kranenbarg

Er kwam in 1921 een Hendrik Kranenbarg te wonen die er een bakkerswinkel had. Thans Borculoseweg 68.

E27 Nieuwe Huikert

Deze boerderij dateert van 1926 en ligt op de Huikert 8.

Tekst van: M.J. barones van Heeckeren van Kell.
Bronnen: F. Toevank,
Gemeentearchief Ruurlo.

Twee statige huizen in Ruurlo

Huis Quisisana

*Wenscht gij koelte, rust en vrijheid,
Kerngezond een atmosfeer,
Dennengeur en voog'len blijheid?
Daal in 't dorpje Ruurlo neer.
(fragment)*

Zeist, 1917. - Emilie Kaathoven was vijfendertig, verpleegster, en ondernemend. Had zij misschien bovenstaand gedichtje gelezen in dat aardige oude toeristengidsje van Ruurlo en, nieuwsgierig geworden, de atlas gepakt?
02.17 (05)

Het was het vierde oorlogsjaar; mogelijk bracht de toenemende voedselschaarste haar ertoe, het heil in de Achterhoek, in Ruurlo te zoeken. Zeker is, dat zij in 1917 haar intrek nam in Quisisana, het huis aan de Groenloseweg nummer 7.

Dit monumentale pand had, hoewel toen niet zo erg oud, al een geschiedenis achter zich. In 1886 gebouwd in opdracht van Willem baron van Heeckeren van Kell, huisvestte het als eerste bewoner de uit Zaandijk afkomstige fabrikant Jacob Vis met zijn gezin. Na het overlijden van vader Jacob in 1888 vertrok zijn vrouw met de kinderen naar Amsterdam in 1890. In de kwart-eeuw daarna vestigden zich in Quisisana een reeks personen van adel en aanzien, totdat, in 1917, Emilie Kaathoven daar neerstreek.

Landelijk Ruurlo was toen al befaamd om zijn rust en schone natuur, en in het dorp van rond drieduizend inwoners waren tal van pensions en hotels voor kort of langer verblijf. Quisisana was zelfs een "Rustoord" voor bemiddelde dames, waar Emilie de taak van verpleegster op zich nam. In de jaren daarna werd het voor haar al te rustig, en in 1924 vertrok zij naar de Verenigde Staten, naar Californie, voor een nieuw avontuur misschien.

Haar opvolgster was zuster Lems, onder wier leiding het "Rusthuis" werd voortgezet tot 1950. In die zesentwintig jaar zal menige dame in de lommerrijke tuin aan de rustige weg haar middagthee hebben genoten!

In 1950 verandert de bestemming van het gebouw. De reden van het vertrek van zuster Lems is niet bekend, zeker is wel dat in dat jaar het gemeentebestuur hier een tijdelijk onderdak vond.

Nadat vervolgens in 1954 het nieuwe gemeentehuis aan het Kerkplein was gereedgekomen, werd Quisisana de zetel van het Waterschap van de Baakse Beek. Deze eeuwenoude instelling van aanzien voerde een fraai wapen, dat nu nog de ingang van het gebouw siert. In 1984 verhuisde het gemeentebestuur naar het kasteel huize Ruurlo; het Waterschap vertrok naar het

toen vrijkomende pand aan het Kerkplein. Sindsdien verloor Quisisana iets van zijn grandeur; de gevel raakte de naam en ook hier en daar iets van de verf kwijt. Toch herinnert het huis aan zijn fierheid van vroeger!

Huis Gertrud

Het valt op, dat veel logiesverschaffers zich vestigden aan de zuidkant van Ruurlo. Misschien werden zij aangetrokken door de daar aanwezige bomenrijkdom, zo mooi zichtbaar op oude prentbriefkaarten. Kort na 1900 waren daar onder meer de pensions Flora, aan de Groenloseweg, en Drosera gekomen. Dat deel kreeg enige allure, en het voornaam ogende pand aan "Het Plantsoen" (nu Domineesteeg 20) was een fraaie aanwinst.

Het huis is gebouwd in 1909 in opdracht van barones Justine C. van Heeckeren van Kell; in Ruurlo's verleden komen we de familie Van Heeckeren regelmatig tegen (in het heden trouwens ook nog wel). Jammer genoeg is van dit gebouw de architect niet bekend, wel de eerste bewoner. Dit was de gemeenteontvanger van Ruurlo, Catrinus Oneidus, gehuwd met de uit Berlijn afkomstige Gertrud Michaels, wier naam nog in de geveltop van het gebouw is gemetseld.

Na het vertrek van deze familie naar Arnhem, in 1926, heeft het huis jarenlang dienst gedaan als dependance van hotel Avenarius. Blijkbaar was Ruurlo zo geliefd onder de vakantie- en andere gasten dat de toen bestaande pensionskamers te kort kwamen. Tot in de dertiger jaren was dit deel van de Achterhoek een veel-bezongen oord, hetgeen onder andere blijkt uit de schriftelijke loftuitingen. Prijzend laat Kee Velthuysen juli 1934, zich uit in haar kaart aan mejuffrouw J.J. van Hasselt te Amsterdam, in de "P.C. Hoofdstraat boven het Vrouwenleesmuseum", over de "vriendelijke dorpsmensen in Gelderland". 02.18 (06)

Wie, overigens, de kaarten uit die tijd bewondert, wordt, behalve door de idyllische afbeelding, getroffen door de verzorgde druk van de prent, de sfeertekening, een staaltje van echte drukkunst!

Die jaren dertig sluiten een tijdperk af. Tijdens de bezetting wordt het huis Gertrud een onderkomen voor de Landwacht – geen glansperiode. De naam wordt overgeschilderd. Na de bevrijding: de grote ommekeer. Opvattingen veranderen, pensions verdwijnen; opvallende gebouwen wisselen van bestemming, of verdwijnen.

Maar enkele markante bouwsels houden het verleden levend!

Tekst: H.Post

(met dank aan de heren F. Toevank en W. Blumers)

Hessenwaege

Nog tot rond 1910 wodden de olde hessenwaege, dee as kris kras onzen umgevink deursnied, gebruikt. An dee hessenwaege laen op verscheidene plaatsen boerenharbargen, as pleisterplaatse veur kooppleu dee onderweg wazzen. 't Gink ter gemeudelek too, de gasten laen neet zo as tegenwoordeg allemaole in 'n ampant ledikant, oh nae, den helen bups krop as ter weineg plaatse was met mekare onder dekkens. De bekendste kooppleu wazzen wah de z.g.hessen, woordeur volgens sommege dee kroelderege zandwaege eur name kregen. Meistentieds veurn dee hessen in grote zwaore wagens met ne witte linnen kappe, en 't gevaar wodden vake etrokken deur ene of meer hengsten. Zo ha'j ondermeer den duutsen glaswagen, den met allerhande glaeskes, fleskes en meer van dah grei de apothekers en dokters lanks ging. Wieters wazzen der hessen, dee inmaakpötte uut Stadlohn, en allerhande kruken naor onze contreien brachten. Zo bes wazzen dee waege neet, in den winter was 't vake enen groten modder baaike, en 's zommers dan was 't kroelzand. Was 't ene spoor te slech ewodden, dan gingen ze gewoon der näöst vedan, zodat der op wat heuke wah ne weg van viefteg meter breed lae. 's Winters mossen de wagenvoerdere met euren wagen achter bouwkampen of enken lanks, umdat dan hele stukke van den weg te slech wazzen um te veurn. Too later de weuste grond bruikbaar wodden emaaft kwammen dee spoorn van lange jaorn trugge weer te veurschien. Vake wazzen disse waege lange tied neet veileg um der te reizen. Der zworven der gedeserteerde soldaoten rond, en allerhande ander volk zoas leu dee verbannen wazzen, en ok dievengespuis kon zik in zo'nne weuste ophollen. Dee zogen al dat handelsvolk geerne kommen, en mennegene wodden der uut-eschud.

Veural in de Vennebulten, de Rammelinksstege en Hallerdieks beddestae door ko'j bie aovend, en in den tweeduustern better neet kommen.

Zo aoverkwamp 't ne boer uut Aalten, dèn 's margens in alle vrogte al op pad was um zik op den Hengelsen markt ne peerd te kopen, dat ter ne keerl an de kante in den holtwal zat too e de Rammelinksstege deur kwamp. Ie könt wah begriepen dat onzen boer ne besten griepstuver onder 't boezeroen had zitten, en hee was dan ok vaste neet van plan um zik dat afhandeg te laoten maken. Too den boer kort bie 'm was, ston den keerl op en leep 'm met de piepe in de hand tegemoed. "Goondag, zeg heb iej misschiens ok vuur veur mien?". Den boer was neet van plan um zik van zien marktgeld af te laoten helpen, en hee leet den keerl wetten dat e gin vuurslag bie zik had. Maor door wol 't heerschap neet an. "Hé wat drommel, wil iej kötterboertjen mie gin vuur geven, wat let mie of ik zal ow zo deurlaoten dat ow de familie gaar neet meer kent! En now as de bliksem veur den draod der met!".

't Boertjen trok de scholders op, en stok den hand in zienen pij-jekker, maor inplaatse van ne vuurslag heel e ne groot ruiterpistolle pistolle in de voes.

"Zo lilleken gloeperd, iej wollen met alle geweld vuur hemmen, kiek is an, hol dan hier den kop van owwe piepe maor is veur!" Iej könt begriepen dat 't heerschap bene maken. 't Boertjen stok de pistolle weer in de jastesse, en gink fluitend op de Radstake an. Hee mos de leu, dee as van door nog weer op trad mossen, toch maor effen waarschouwen, den keerl den 'm an den jas ewild had zol 't nao enen mislukking vaste neet opgeven. 't Was per slot van rekkening nog lange gin daglecht. Bie de Radstake door wissen ze door wah raod met. As 't buten neet deugen dan gink ene van de knechte met ne bullebieter van ne hond met, um de gasten lanks de gebeurlekste staen te brengen. Zó bleef 't roversvolk wal op afstand.

't Bleef mozzelen door in de buurte, op 'n dag was dominee Westerbeek van Eerten, lopens onderweg van Aalten naor Zutphen. Hee wol door, bie den betaalmeister van de rijkstraktementen, zien geld op gaon halen. Neet dat e dat mos, maor den dominee had ter schik an um dèn tippel te maken. In ziene ogen was 't maor ne katten endje. Eigelek kwamp 't 'm wah good uut, umdat e dan metene gelaegenheid had um ne dag of wat bie familie in 't Zutphense deur te brengen. Zienen wandeling gink van Aalten uut aover den Romienendiek, lanks de Radstake, aover Halle en Hengel op Zutphen an. Nao ne dag of wat gink de zelde reize, de andere kante op. Op disse menere wis e 't angene me met 't nuttege te verenegen.

Zo was e is ne maol onderweg op huus an, too as e in den laten naomeddag nog gezelschap kreeg. 02.19 (07)

't Was ne geneugleken praoter ewes, en howal den dominee den man neet kennen, had dèn der bliek van egeven dat e den dominee wál kennen. In de wiedte was de Radstake al te zene, en zoas e dah gewoon was gink den dominee der effen binnen um eets te nuttegen en zik ne betjen op te frissen. Ok zien metgezel kreeg eets van 'm te drinken. Zee praoten nog ne störmken, en op zeker moment raojen den man den dominee an um op te stappen as e nog veur 't duuster in huus wol waen. Ach jao, en hee mos eiges ok dee kante uut, zo hoven e neet allene te gaon. Den kastelein, dèn achter den man ston, probeern uut alle macht den andach van den dominee te trekken. Too dèn opkek schudden den kastelein 't heufd um 'm dudelek te maken dat 't neet pluus was. 't Domineetjen was neet bange an-eleg, en kreeg de koeze in den hand um zik met zienen 'maot'op pad te begeven. Now bleef den kastelein neet anders aover as al ziene kaarten bloot te leggen. "Dominee, ik hadde toch lever da'j bleven slaopen", zo maken e den dominee dudelek. "Miene Hanne hef neet veur niks ne schoon bedde veur ow emaakt". Dan bemeujen ok den metgezel zik met 't veurval.

Hee bewaog hemel en eerde dat den dominee met 'm op pad zol gaon. As zee met eur beiden gingen hoven ze zik toch nans veur te waarn, en eerlek gezeg hee had onderweg ok lever gezelschap. Dat veel zó op, dat den dominee nattegheid begon te veulen. Hee beslot te blieden. "Kastelein, ik geve 't op, per slot van rekkening he'k 't hier altied good ehad, en wi'k owwe Hanne neet veur 't heufd stoten". Den kastelein kloorn der zichbaor van op. Hee kreeg zik 't servet achter den boksenboord vandan um de zweidröppels uut zien gezichte te vaegen.

Too ston den metgezel van den dominee op, en sloog den hand an zienen slappen vilthoed. "Goodgaone dan maor, ik hebbe gin geld um te te blieden aovernachten, wiele zeet mekare nog wal is". Good en wal was 't heerschap de deure uut too den kastelein van de Radstake vertellen dat den dominee zékers an ne aoverval ontsnapt was. Den man woormet den dominee den gelachkamer was binnen ekommen, was ene van de geveurlekste struukrovers uut dee contreien ewes!

Maonden later mos den dominee in de Winterswiekse gevangenis waen um door wat gevangen bie te staone. En wat kek e op too hee door ok zienen metgezel van de Radstake antrof. Hee was ter toch wal luk niejgiereg naor um te wetten of 'm dat heer too inderdaod aover 't oor had willen houwen, en beslot um 't maor is rech op de man af te vraogen. Dèn draeien der niks umhen en vertellen dat den dominee der vaste en zekers met had können rekkenen dat e al veur de Vennebulten zien geld was kwiet ewes!

*Naor 'n verhaal van G.J.Vos uut: Achter Rijn en IJssel
Wim Bluemers*

De strijd om de Broekgronden

Uitgezocht door G.Kreeftenberg
Bron: Gemeente archief Ruurlo

Bij de opneming van de gronden voor inschrijving in het kadaster probeerden meerdere boeren die aan de domeingronden grensden, om die gedeelten welke ze, deels zonder vergunning, in gebruik hadden en waaromheen ze een sloot gegraven hadden om de z.g. grens te markeren ook op hun naam ingeschreven te krijgen.

De burgemeester van Ruurlo was het hier lang niet mee eens en ageerde nog al fel op deze praktijken.

Hieronder volgt de correspondentie die hierover gevoerd werd.

Ruurlo 17 maart 1828

Op het hier terug gaand adres door Hendrik Krabben en verdere daarbij genoemde ingezetenen dezer gemeente aan Z.M. Den Koning is ingediend, houdende verzoek, om aan hun tegen Recognitie of Erfpacht te laten behouden alle zoodane gronden als zij van het Domein het Ruurlose Broek eigen dunkelijk hebben afgegraven gehad, en na tot drie malen toe door den Ontvanger der Domeinen in het Ressort Zutphen gedane officiële inlijking, telkens wederom hebben opgegraven, bij Dispositie van den heer Goeverneur van de Provincie Gelderland van den 28e februari j.l. 315/19 ten fini van bericht consideratiën en advies in mijne handen gesteld, heb ik de eer te berichten,

1.

Dat verzoekers ten einde in de eerste plaats een gunstig verhoor te erlangen, met terzijde stelling van het geen waar is, zich zeer ten onrechte aanmatigen de expressie van die gronden eene reeks van jaren geleden te hebben ontgonnen en gecultiveerd.

Nadat dezelve zich verstout hadden die gedeeltens van het Domein eigendunkelijk te hunnen particulieren behoefte af te graven en met omringende slooten te voorzien, heeft de Heer Ontvanger der Domeinen te Zutphen onder adsistentie van berichtgever van twee hiertoe gerequireerde Rotmeesters en van den Veldwachter dezer Gemeente, door de manschappen der beide Ziewentsche Rotten hiertoe speciaal opgebood, binnen jaar en dag, officiële inlijking laten doen van alle die gronden, welke door de Ruurlosche 02.20 (08)

en andere ingezetenen, van het Domein in het Ruurlosche Broek waren afgegraven.

Deze officiële verrigting heeft de verzoekers niet weerhouden de ingelijkte gronden andermaal weer op te graven.

Andermaal heeft de Heer Ontvanger der Domeinen onder assistentie als boven, wederom binnen Jaar en Dag eene inlijking geëffectueerd.

Ook deze mocht geen effect sorteren en daar het bij inlijken verbleef zonder dat men Regterlijke vervolgingen ondervond, maakte de een de anderen halsstarrig om een derde opgraving te ondernemen, die ook werkelijk geschiedde, en waartoe zoals berichtgever wel eens is toegeschenen, sommige binnen en buiten de gemeente te huis hoorende personen die eigendunkelijk aangravers opruiden en stookten, alleen met uitzigt, wanneer zij de gronden door aanhoudend opgraven behielden, op den zelfden voet en bij nog grotere gedeelten zich ten nadeele van het Domein en tot schade van die Gemeenten, welke gebruik van het Broek hebben te verrijken.

De Heer Ontvanger der Domeinen is niet in gebreke gebleven deze derde opgraving in de vereischte vorm te doen inlijken en het afgegravene met het overige Ruurlosche Broek te consolideren.

Berigtgever vraagt verschoning over zich ten dezen zo lang opgehouden te hebben, het scheen hem noodig om daardoor overtuigend aan te toonen, dat de Rekwistranten geavanceerde reeks van jaren geleden bezit of gebruik onwaarheid is.

2.

Ongerijmd en aanstotelijk komt het berigtgever voor bij het adres als motief van hun doen aangevoerd te zien:

" Op 't voetspoor van vele andere hunner ongemoeid gelatene buurtgenoten."

Deze uitdrukking is niets minder als een beledigend verwijt als of het Domein bestuur willekeurig en partijdig handelen, en naar aanzien van persoon meer in deszelfs gunst deelende inbreuken op het Domein oogluikende gedoogde, terwijl zij vervolgt worden.

Dat er geweest zijn welke de troebelen en regeingsloosheid van de Fransche omwenteling te baat genomen en daardoor de in dien tijd onwettige aangravingen in het Ruurlosche Broek hebben verjaard gekregen, kan bij de stukken blijken dan als dit het gevoelsspoor is waardoor Rekwistranten bij geregelde rustige tijden zijn aangedreven heeft zulks betoog niet nodig.

Rekwistranten doen het door hun aangegravene voorkomen onder de benaming van woest liggende

ongecultiveerde gronden, bijna als verlatene niemand toebehorende.

Deze benaming noodzaakt mij te zeggen dat die gronden even zoo zijn als het gehele Ruurlosche Broek is, en dat die gedeeltens welke Rekwistranten door aangraving tot hun eigendom trachten te maken sorteren onder de grasrijkste gedeeltes van het geheele Broek.

Dat Rekwistranten zich veroorloven voor te wenden, nog tijd, nog kosten, nog moeite gespaard te hebben om die door hun herhaaldelijk opgegraven gronden tot den teegenwoordigen staat van cultuur te brengen is van alle grond ontbloot.

De grasgronden, verreweg het grootste gedeelte en zeker viervijfdenst van al het aangegravene, bevinden zich ten aanzien van cultuur nog in dien zelfden staat, als dezelve waren toen er de eerste onwettige sloot om is gegraven, dus vervallen hier alle voorwendsels van kosten.

De kleinere gedeeltens van die aangegraven gronden welke gedeeltelijk tot bouwland, gedeeltelijk tot grasheggen gebruikt zijn geworden, mag allicht van veronderstelt worden ruim te hebben opgebracht, hetgeen voor zoo genaamd cultuur kan gerekend worden te kosten gelegd te zijn.

Om moeite tijd en kosten op de voorgrond te plaatsen, voor het maken van sloten om die percelen welke men daardoor van het Domein heeft trachten te ontwringen en zich toe te eigenen, kan mijns insziens niet doorgaan, gemerkt aangravers zich zelfs hierdoor moeite en werk op de hals haalden op den grond aan de Domeinen toebehorende.

Dat zij zich moeiten en arbeid hebben verdrievoudigd door al zulke gronden, na driemalige inlijking namens het Domein besluit, telkens weder op te graven verdiende veel meer ernstige berisping dan consideratie.

Daar het niets minder als een openbare en halsstarrige weerstreving tegen wet en bevoegde autoriteit in zich sluit. Ik meen hiermede zoo veel een van mij gerequireerd bericht betreft het onderhavige stuk in zulk een daglicht gesteld te hebben als het behoeft.

In der tijd is mede aan mij een wenk gegeven, dat het Domein bestuur tot vermindering van kosten aan zijde der overtreders, de zaak zoude willen buiten vervolg gelaten, wanneer de onwillige aangravers zelf de weder inlijking kwamen verrichten.

Deze maatregel toejuichende heb ik geen moeite gespaard de Rekwistranten met nog eenige anderen, dien voor hun voordeligen maatregel op het dringendst onder het oog te brengen.

Bij sommigen, doch verre het minder getal hebben mijne ernstige raadgevingen ingang gevonden, terwijl de overigen zoo door hareneigen weerstrevingsgeest, als door de inblazingen van andere gelukzoekers zich sterkten en lieten sterken, onverzettelijk zijn gebleven en hun voorgenomen plan hebben volgehouden.

Hoe lijmerig de Requestranten hunne zoogenaamde gronden hebben daar omheen gesmeerd verdienen dezelve mijns insziens geene consideratie gemerkt de daad als daad niets anders als een uitvloeiSEL van eigen gezag en baatzucht, aangevuurd door kwade raadgevingen van hen wier beoogingen zich vrij verre zouden hebben uitgestrekt, zoo niet de herhaalde uitlijkingen van zijde van het Domein bestuur eenen Momentanelen stilstand bewerkt hadden.

Meerder bericht of consideratiën ten dezen beschouw ik als overbodig en gebruik de vrijheid om te dien van advies.

Het eindelijke verzoek van Requestranten om die onwettig aangegraven Domein gronden geldelijk of ongeldig tegen Recognitie of erfpacht te behouden, meen ik op de duchtigste gronden te moeten afkeuren.

In de eerste plaats meen ik Uwe Hoogedelheid te moeten verzoeken wel deszelfs aandacht te willen vestigen op de indruk welke het toestaan zoude maken op de gemoederen van dezulken welke aan den raad van mij en van anderen, alle door hooger Wenk gedreven, hebben gehoor gegeven en hunne vroeger gedane aangravingen op dien raad zelf hebben ingelijkt, wanneer die nu moeten ondervindenn dat hunne geburen die maar stijfhoofdig hebben volgehouden, in spijt van al het daategen aangewende toch in het einde den Triumph wegdragen.

Schoon met minder leedwezen als dezulken welke op de gegeven raad hunne aangegraven percelen zelf hebben ingelijkt moesten de overige rustige ingezetenen van het Zieuwent, welke geene eigenmatige aangravingen hebben ondernomen thans berouw gevoelen over dat zij niet mede een gedeelte grond hebben geneekt. (genaast) Zooveel berichtgever niet anders weet heeft het Zijne Majesteit behaagd de verdeeling van het Ruurlosche Broek tussen daarin berechtigde gemeenten te bekrachtigen.

Zonder in gissingen te treden of die gemeentelijke verdeling ook in tijden en wijlen tot speciale verdelingen zal overslaan, meen ik uit aanmerkingen van locale bekendheid met het terrein en bekendheid met de ligging der hier en ginds gelegen onwettig aangegraven percelen als bewezen te mogen adviseren dat het toestaan van die aangegraven gronden hetzij tegen

recognitie of tegen erfpacht aan die gemeentelijke of speciale verdeelingen de grootste hindernis vrigulariteit en ongerijselijkheid zouden toebrengen de kosten van deeling zouden verdubbelen en een aanzienlijke hoeveelheid van grond zoude vereischen tot daarstelling van wegen om ieder tot zijn gedeelte te geleiden, alle welke bezwaren alleen daardoor kunnen worden voorkomen wanneer het Z.M. behaagde het op onjuiste gronden gebaseerd verzoek van Rekwistranten te wijzen van de hand.

Het door Rekwistranten gedaan verzoek om wegens de tot dusver tegen hen aangewende kosten te worden vrijgesteld, kan berichtgever niet verdolen bij U Hoogedelheid voor aangetogene Dispositie aan zijn gevoelen te zijn onderworpen geweest, waarom hij dat dan ook onbeantwoord voorbij gaat.

Uit het voorgaande blijkt duidelijk dat de burgemeester van Ruurlo de eigenmachtige toe-eigening van gronden niet tolereert en de daders gestraft wil zien. (burgemeester Luitjes)

Dat ook anderen het met de manier waarop de toewijzing plaatsvond niet eens waren blijkt wel uit het volgende.

Onderstaand schrijven is gedateerd 7 september 1832.

Door zekeren Jan Berend Berendsen, wever, wonende in het Ruurlosche Zieuwent, zijn bij den Koning klachten ingediend over de verdeling der gronden van het Ruurlosche Broek en over de betaling die van hem is gevorderd ter zake van een gedeelte der gronden indertijd door hem wederregtelijk ingenomen en buiten het bezit van welken hij sedert is gesteld.

Uit derwegen ingewonnen rapporten is het gebleken; dat de ingezetenen van het buurtschap Zieuwent, gemeente Ruurlo sedert vele jaren een aantal gronden eigendunkelijk hebben aangegraven van het zoogenaamde Ruurlosche Broek zijnde zij met de aangravingen zoodanig voort gegaan dat wanneer niet spoedig de verdeeling van het Ruurlosche Broek werd voltooid, hetzelfde geheel en al voor de beregtigden zoude zijn verloren geraakt.

Dat men dan ook sedert 16 jaren aangravingen heeft trachten te keer te gaan doch tevens op middelen is bedacht geweest om zoveel mogelijk ingezetenen van voormelde buurtschap te gemoet te komen.

Ten einde dit oogmerk te bereiken aan die geene welke bewijslijk gronden van het broek hadden aangegraven de keuze gegeven om dezelve ten behoeve der gemeenschap te decaisseren of wel om dezelve tegen eene matigen prijs over te nemen.

Deze vraag in den Jare 1816 door den heer Tannius Scholten indertijd President van Raden en Rekenmeester der Domeinen mede aan Jan Berend Berendsen voorgesteld zijnde, werd door den zelve schriftelijk verklaard dat hij bereid was de door hem aangegraven gronden tegen voldoening van eenen matigen prijs te behouden.

Door bijkomende omstandigheden werd de afdoening dezer zaak vertraagd tot dat bij Z.M.- besluit van de 24e Juni 1825 en 9 Januari 1828 de verdeling van het Ruurlosche Broek onder de beregtigden in de omliggende gemeenten en buurtschappen werd toegestaan en voorts bepaald dat de aangegraven gronden zouden worden verkocht en de koopprijs besteed voor den aanleg van wegen en waterleidingen tot voldoening van de achterstallige verponding en bestrijden der kosten van verdeling.

De tot de zaken van het Ruurlosche Broek door Z.M. benoemde commissie spoorde toen opnieuw de personen die de gronden van het Ruurlosche Broek hadden aangegraven tot voldoening van de zelve aan, doch bepaalde te hunnen gerieve dat zij zouden kunnen volstaan met de betaling eener jaarlijksche onopzegbare grondrente van 6 percent.

Ofschoon Jan Berend Berendsen gelijk voorzegd in 1816 aangenomen had de gronden te betalen weigerde hij evenwel thans hiertoe over te gaan, zoodat men genoodzaakt was hem in 1829 voor de regtbank van eersten aanleg te Zutphen te doen dagvaarden om de wederregtelijk door hem aangegraven gronden te laten varen met het gevolg dat hij bij vonnis van 19 Januari 1830 hiertoe werd veroordeeld met autorisatie om de inlijking en insmijting der afgegraven gronden en het afbreken en wegmen der gebouwen en getimmierden door eenen deurwaarder te doen bewerkstelligen.

Terwijl Berendsen zich tegen dat vonnis niet in hooger beroep voorzag meende men dat hij zich thans zoude onderwerpen, dan toen hij opnieuw, zelfs onder bedreiging van executie tot voldoening van de verschuldigde gelden werd aangemaand weigerde hij dit volstandig, zoodat er geen middel overbleef, dan om het vonnis ten uitvoer te leggen.

Hiermede werd op 16 November 1831 door eenen deurwaarder een begin gemaakt.

Om evenwel den veroordeelde zooveel mogelijk te sparen was aan deeze beambten last gegeven de executie te staken op het oogenblik dat hij zich ter voldoening bereid toonde. Dit gebeurde werkelijk.

Berendsen verklaarde zich niet langer te willen verzetten, tekende het hierbij gevoegde stuk waardoor de executie werd gestaakt.

Jan Berend Berendsen liet inmiddels weer den bepaalden termijn van Februari 1832 verlopen zonder aan zijne belofte te voldoen, opnieuw aangemaand op op de 1e April 1832 de jaargrond rente te betalen.

(Het verdere verloop van zijn gevecht tegen de overheden uit die tijd, is helaas niet bekend.

De nodige stukken anno 2001 doorlezende, doet ons echter vermoeden dat een klein stijfkoppig boertje "uut 't Reurlse brook" , als hij er ook al iets van begreep , op zijn minst zeer kopschuw moet zijn geworden door de toen gebezigde ambtelijke taal. red. W.BI.)

Foto's uit de oude doos

*Een foto uit het Windmolenveld bij de Doolhof in Ruurlo
De persoon rechts op de foto is Walfoot.*

Bestuur :	
Voorzitter:	M.G. Kok, Barchemseweg 67, 7261 DB Ruurlo, Telefoon 0573-453090.
Secretaris:	L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo, Telefoon 0573-452376, Email: leowbesselink@hetnet.nl
Penningmeester:	A. Flierman, Vrochterdijk 16, 7244 PN Barchem, Telefoon 0573-451921
Bankrekening :	Rabo-Berkelland, Ruurlo, Rekeningnummer 3567.22.996 t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle.
Bestuursleden:	mw. R. Greupink-Wolsink, Hessenweg 4, 7261 AP Ruurlo, Telefoon 0573-452477. G.J. Kleyn Winkel, Dwarsdijk 10, 7025 CR Halle Telefoon 0573-461248. mw. I.H. Brinkhuis-Baltus, B.v. T. v. Serooskerkenweg 7, 7261 CT Ruurlo Telefoon 0573-453376. J.H. Bakker, Morsdijk 1, 7261 RX Ruurlo, Telefoon 0573-491293.
Commissies:	
Organisatie jaarprogramma:	mw. R. Greupink-Wolsink mw. I.H. Brinkhuis-Baltus.
Foto-archief:	F. Toevank, Gerrit Sprokkereefstraat 2, 7261 GM Ruurlo, Telefoon 0573-451390 G.J. Kleyn Winkel
Genealogie van Ruurlo :	F. Toevank
Landbouwwerktuigen:	mw. R. Greupink-Wolsink A. Flierman G.J. Kleyn Winkel J. Oonk , Juttepadijck 6, 7021NP Zelhem, Telefoon 0314-625316
Archeologische werkgroep	
Coördinator:	J.H. Bakker
Project Geschilderd Old Reurle:	J.H. Bakker.
Kadastrale Atlas Ruurlo:	M.G. Kok mw. I.H. Brinkhuis-Baltus J.H. Bakker
Verspreiding van tijdschrift	
“Onder d’n Kroezeboom” :	mw. R. Greupink-Wolsink
Internetsite :	www.oldreurle.nl

Registratie bij Kamer van Koophandel te Arnhem onder inschrijfnummer 40103401
Het kwartaalblad “Onder d’n Kroezeboom” is ingeschreven onder nummer ISSN 0929-919X.